

Toinen etappi: Halki autiomaan

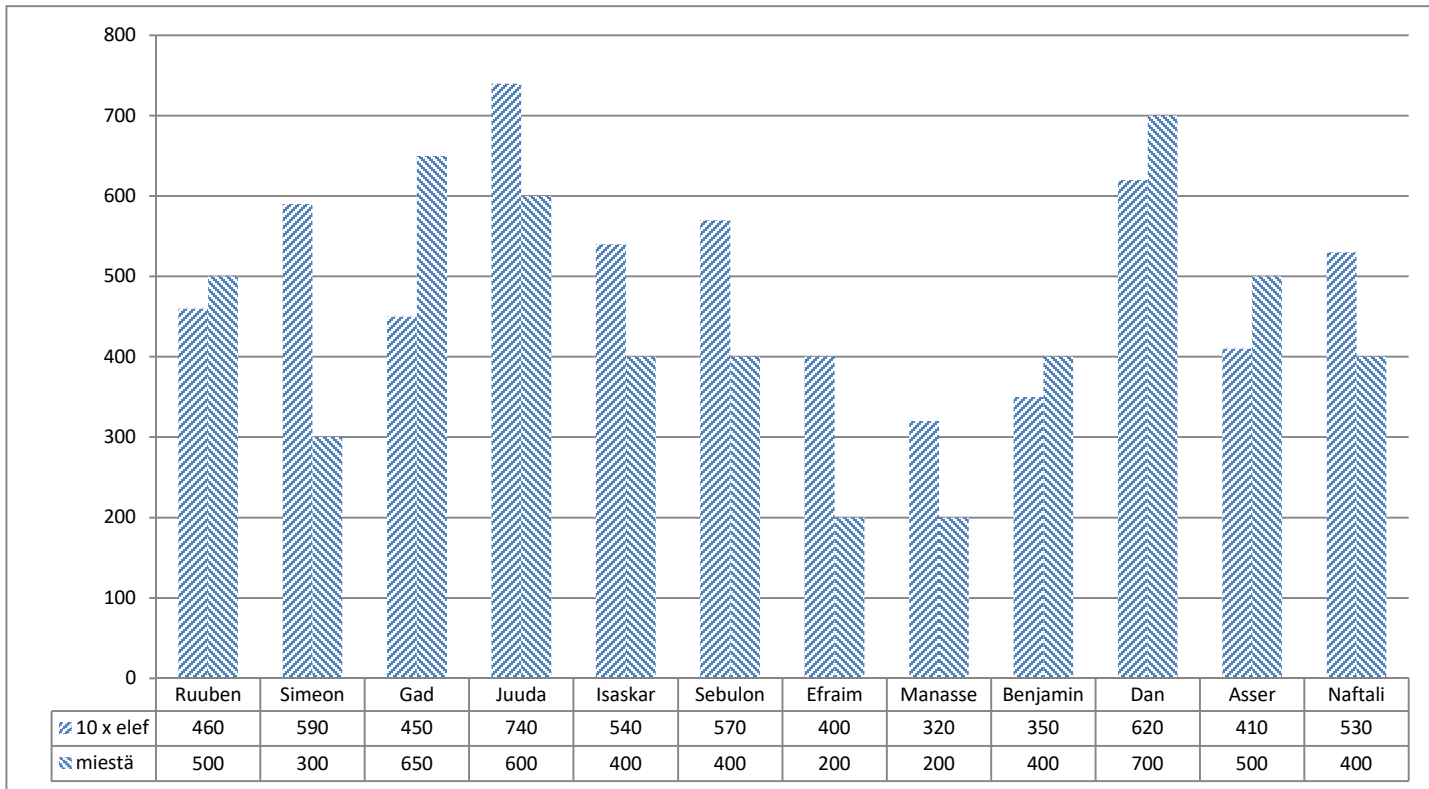
Viikko	Psalmi	Kirja	Luku	Sananlaskut
32.	18	Pappien kirja 3. Moos	1-9	4:1-9
33.	19		10-18	10-19
34.	20-21		19-27	20-27
23.8.	2. ETAPPI: HALKI AUTIOMAAN			
35.	22	Autiomaassa 4. Moos	1-9	5:1-14
36.	23-24		10-18	15-20
37.	25		19-27	21-23
38.	26-27		28-36	6:1-5
20.9.	3. ETAPPI: MOOSEKSEN TESTAMENTTI			

Kahdentoista heimon armeija

Neljännessä Mooseksen kirjassa lasketaan yhteen kahdentoista heimon leirikuntien asekuntoiset miehet, ja summaksi tulee 603 550. Tämä ylittää Suomen kenttäarmeijan vahvuuden toisen maailmansodan aikana. Kun tähän lisätään naiset, lapset ja muut siviilit, saadaan miljoonainen joukko Israelin kansaa taivaltamassa halki autiomaan kymmeniä vuosia. Kautta sukupolvien erämaavaelluksessa on nähty yksi Jumalan suurista ihmeistä ja pelastusteoista. Sellaisena se on rohkaissut monia uskovia heidän omalla korpivaelluksellaan.

Opiskeluajanani kohtasin selityksen, jota olen hautonut mielessäni siitä alkaen. Vähän vanhempi opiskelutoverini harrasti hepreaa ja sen sukukieliä enemmän kuin tavalliset teologian opiskelijat, ja hänestä tuli aikanaan arabian kielen professori. Hän huomautti kerran keskustelussamme, että heprean kielen sana *elef* on tarkoittanut alun perin joukkoa tai ryhmää ja on myöhemmin saanut tarkan merkityksen ”tuhat”.

Mikäli Neljännen Mooseksen kirjan luvuissa näkyy myös Israelin heimojen myöhemmän sotajoukon kokoonpano, moni Lain erityispiirre tulee helposti ymmärrettäväksi. Luvattu maa jaetaan sillä tavalla, että jokaiselle suvulle kuuluu sen oma perintömaa. Tämä ei saa siirtyä pois suvulta, tai ainakin sen tulee palata suvun haltuun riemuvuotena eli seitsemän sapattivuoden kuluttua. Jumala on luvannut ja luovuttanut maan sillä ehdolla, että maan saaneet noudattavat Jumalan lakia. Lain vaatimukset on osoitettu valitun kansan yläluokalle eli rajoitetulle ja etuoikeutetulle ryhmälle: ”Aateluus velvoittaa.” Vaikka Vanhan testamentin sanoma kohdistuu erityisesti miehiin, naisia ei väheksytä. Heidän varaansa jää kansan tulevaisuus, koska he kasvattavat uutta sukupolvea. Laki ohjaa Jumalan kanssa liiton tehneet niin terveeseen elämään, että suku jatkuu. Näin sotajoukko uusiutuu ja säilyy taistelukuntoisena sukupolvesta toiseen.

Kaavio tarkoittaa että Ruubenin sotilaita on 46 *elefiä*, 500 miestä, Simeonin sotilaita 59 *elefiä*, 300 miestä jne. Suomalaisessa Raamatussa sanotaan vastaavasti Ruubenilla 46500 ja Simeonilla 59300.

Jos *elef* tarkoittaisi lukumäärää tuhat, voisi olettaa, että ainakin yhdessä heimossa olisi tasaluku tuhansia, eikä yli jäisi satoja miehiä. Näin ei käy minkään heimon kohdalla. Nyt sen sijaan *elefien* määrä ja satojen miesten määrä karkeasti vastaavat toisiaan: jos on useampia *elefejä* on myös useampia satoja miehiä.

Kuitenkin *elefien* tulkitseminen ryhmiksi ja koko taulukon selittäminen liikekannallepanon suunnitelmaksi sisältää ongelmia Miksi ryhmät olisivat erikokoisia eri heimoissa? Vertaa Efraimia ja Gadia! Näin laskien ryhmien kooksi tulee keskimäärin kymmenisen miestä. Simeonin ja Efraimin heimoissa ryhmiin kuuluisi keskimäärin vain viisi miestä, Gadilla taas melkein viisitoista. Muissa heimoissa ryhmien koot näissä luetteloissa olisivat näiden äärimmäisyyksien väliltä.

Toinen ongelma ei riipu siitä, miten tulkitaan sana *elef*. Miksi sotapalveluksen raskuus jakautuu epätasaisesti heimojen kesken, ja pohjoisen tärkeät heimot Efraim ja Manasse asettavat sotapalvelukseen kaikkein vähiten miehiä?

Jos käsitetään, että *elef* tarkoittaa ryhmää ja ynnätään erikseen *elefit* ja muut lukumäärät, saadaan summaksi 5550 miehen itsenäinen yhtymä, joka koostuu kuin 12 komppaniasta ja 598 ryhmästä. Näitä valmiiksi järjestäytyneitä sotatoimiyhtymiä voitaisiin kutsua heimojen keskuudesta aseisiin useita. Sellainen yhtymä vastaa kooltaan suurin piirtein roomalaista legioonaa tai suomalaista prikaatia.

Samaan tapaan on toimittu muissakin maissa ja myöhemmissä vaiheissa. Euroopassa tutuksi tulleessa läänityslaitoksessa seurattiin ehkä aivan tietoisesti Raamatun antamaa mallia. Edellä esitetty Israelin heimoarmeijan järjestelmä eroaa kuitenkin tavallisesta läänityslaitoksesta siinä, että Raamatussa

läänitykset jakaa itse Jumala, ei kuningas tai muu lääninherra. Ne jotka ovat saaneet maansa Jumalan lupauksen perusteella, lupaavat puolestaan noudattaa Jumalan lakia. Pyhäkköteltassa säilytetyn liitonarkun ja sen sisällä säilytettyjen laintaulujen ympärille syntyy näin liitto, joka yhdistää kaksitoista heimoa Jumalaan ja toisiinsa.

Ruotsin valtakunnassa seurattiin suurvaltakaudesta ja yli sadan vuoden ajan sen jälkeen sellaista järjestelmä, että useat talot muodostivat yhdessä ruodun, jonka piti asettaa ruotusotamies. Hän sai itselleen ja perheelleen sotilastorpan. Kun tilanne sodassa vaati, voitiin joskus velvoittaa ruotu lähettämään uusi mies, vaikka ruodun aikaisemmin lähettämä sotilas palveli edelleen. Tätä järjestystä noudatettiin Suomessa vielä jonkin aikaa senkin jälkeen, kun Suomi oli irrotettu Ruotsista ja liitetty Venäjään.

Eräät piirteet Laissa ja esimerkiksi siinä käytetyssä kielessä ovat antaneet tutkijoille sen käsityksen, että Laki on kirjoitettu vasta Salomon temppelin tuhon ja sitä seuranneen pakkosiirtolaisuuden aikana tai peräti sen jälkeen. Toisaalta rivien välistä luettu kuvaus kahdentoista heimon armeijasta ja monet muut piirteet kuvastavat elämää paljon ennen sitä aikaa, jolloin Daavidin suku tuli valtaan. Tässä ei tarvitse juuttua väittelyyn siitä, miltä vuosituhannelta Mooseksen laki juontuu, sillä erilaiset käsitykset johtuvat erilaisista näkökulmista. Kun tarkastelemme lain merkitystä yhteiskunnassa, voimme ymmärtää, miten erilaiset käsitykset täydentävät toisiaan.

Suomen historia näyttää kuin pienoiskoossa esimerkin siitä, miten vanha laki säilyy vuosisadasta toiseen, vaikka valtiollinen tilanne muuttuu. Kun Suomi siirtyi 1809 Ruotsin kuningaskunnasta Venäjän keisarikuntaan, keisari lupasi, että Ruotsin-vallan aikaiset lait jäävät edelleen voimaan. Niinpä Suomessa noudatettiin vuonna 1686 julkaistua karoliinista kirkkolakia ja vuoden 1734 Ruotsin lakia Venäjän valtaan siirtymisen jälkeen. Kerrotaan, että P.E. Svinhufvud halusi ottaa kaksi hyvää kirjaa mukaansa, kun hänet karkotettiin vuonna 1914 Siperiaan. Nämä olivat Raamattu ja vuoden 1734 laki. Laki kulki edelleen tällä nimellä, vaikka sitä oli parin sadan vuoden ajan päivitetty.

Kun persialaiset kukistavat babylonialaiset ja vapauttavat juutalaisten johtajat pakkosiirtolaisuudesta, persialaiset lupaavat juutalaisten kotimaalle itsehallinnon Persian maakuntana. Voidakseen hallita maataan, juutalaiset tarvitsevat oman lain. Tähän tarkoitukseen sopii Mooseksen laki. Näin muodostu juutalainen yhteisö, jonka jäseniä yhdistää Lain noudattaminen.

Koska Lain pitää soveltua elämään pakkosiirtolaisuuden jälkeen, esimerkiksi sen kielessä voidaan havaita piirteitä, jotka viittaavat Toisen temppelin aikaan. Samalla Lain arvovallan on taannut se, että se on periytynyt kansan alkuajoilta. Vanhan testamentin tutkijat pyrkivät nykyisin erittelemään pikkutarkasti, minkälaisia aineksia esimerkiksi tekstin eri kohdissa voidaan havaita. Meille riittää, kun pidämme mielessämme, että Lakia on opetettu ja noudatettu lukuisien sukupolvien ajan. Laki ei kuitenkaan suoraan kuvaa, miten ihmiset ovat aikanaan eläneet.

Laki ja kansa

Kun Raamattua tarkastellaan ihmisten näkökulmasta, huomaamme, että miehet ovat esillä huomattavasti enemmän kuin naiset. Miehet ovat kirjoittaneet yksittäiset Raamatun kirjat, he esiintyvät niissä yleensä päähenkilöinä, väkeä laskettaessa ei kiinnitetä huomiota naisten ja lasten lukumäärään, pappispalvelus kuuluu Aaronin pojille, kielletään himoitsemasta lähimmäisen vaimoa ja niin edelleen. Heparassa tämä

tulee selvemmin näkyviin kuin suomessa, koska siinä käytetään eri taivutusmuotoa sen mukaan, onko kyse mies- vai naispuolisesta henkilöstä.

Kieliopillisesti tarkkaan ottaen kymmenen käskyä on suunnattu miehille. Tästä ei kuitenkaan tarvitse tehdä yksityiskohtaisia johtopäätöksiä ja väittää vaikkapa, että vain miehiä on kielletty varastamasta tai sanomasta väärää todistusta lähimmäisestään. Laissa kansan ytimen muodostavat asevelvolliset miehet, jotka kutsutaan taisteluun tarvittaessa. Erityisesti heille on kohdistettu käskyt ja kiellot, joiden noudattaminen takaa kansan menestyksen. Miesten erilainen asema naisiin verrattuna ilmenee aivan samalla tavalla kuin Raamatussa myös Raamatun ulkopuolella saman kulttuuripiirin tärkeissä kirjoissa esimerkiksi Talmudissa ja Koraanissa. Kuitenkin ilman naisia jokainen kansa olisi luhistunut parin sukupolven kuluessa.

Hepreassa käytetään kahta eri sanaa, kun puhutaan kansasta. Ensimmäinen näistä kahdesta tarkoittaa omaa kansaa ja toinen muita kansoja, joskus myös yleensä muiden kansojen ihmisiä. Se voitaisiin suomentaa pakanakansat tai pakanat, ja sitä nimitystä sain nöyrästi kantaa, kun asuin Jerusalemissa.

Oma kansa tarkoittaa Israelia. Tässä kansan nimessä Israel voidaan erottaa kaksi heprean sanaa: kamppailla ja Jumala (*EI*). Kun kerrotaan kantaisä Jaakobin paluusta perheineen enonsa Labanin luota Beteliin, kuvataan hänen kamppailuaan Jabbokin rannalla kahlaamon luona. Hänen salaperäinen vastustajansa antaa hänelle tiukan painin jälkeen uuden nimen Israel, koska hän on taistelut Jumalan ja ihmisten kanssa ja voittanut. Hän on ansainnut nimen ”Jumalan taistelija”. Tätä taustaa vasten ymmärrämme Vanhan testamentin veriset sotakertomukset. Luvattuun maahan tunkeudutaan taistellen, Israelia ympäröivät viholliset joka taholta. Sota näyttää normaalilta tilanteelta, ja poikkeuksellisesti solmitaan sopimuksia. Luontevasti puhutaan vuotuisesta kuninkaiden sotaanlähden ajasta.

Israel tarkoittaa henkilöä ja hänen jälkeläistensä muodostamaa kansaa. Samalla tavalla Raamatussa käytetään muistakin kantaisista ja heidän jälkeläistensä joukosta samaa nimeä. Henkilön elämä jatkuu näin jälkipolvissa. Tähän liittyy Vanhassa testamentissa usein näkyvä ajatus, että Jumalan siunaus näkyy suvun jatkumisessa. Lapsettomuus on ihmisen ja perheen suuri onnettomuus.

Uskonnon asioissaan israelilaiset eivät eläneet umpiossa, vaan tulivat myös rauhanomaisiin kosketuksiin muiden uskontojen kanssa. Lakiin sisältyvissä kertomuksissa kohtaamme Salemin (Jerusalemin?) pappiskuningas Melkisedekin, jolle Abraham maksaa kymmenyksiä, Raakel ottaa mukaansa isänsä jumalankuvat, Manassen ja Efraimin äidiksi ilmoitetaan egyptiläisen papin tytär ja Moabin pappi Jetro eli Reguel neuvoo Moosesta tämän appena. Aaron esitellään papiksi jo ennen kuin Mooses vihkii hänet ylimmäisen papin virkaan. Mooseksen laissa, samoin kuin esimerkiksi Psalmeissa ja Sananlaskuissa, on kohtia, joille on löydetty vastineita vanhemmasta perinteestä Kaksoisvirranmaasta tai Egyptistä. Jo Kaksoisvirranmaassa nuolenpääkirjoituksena tallennettu Hammurabin laki määrää samalla tavalla kuin Toora rangaistuksena silmän silmästä ja hampaan hampaasta.

Juutalainen kolminaisuus

Viime vuosisadalla Jerusalemissa vaikuttanut yllirabbi Abraham Isaac Kook puhui juutalaisesta kolminaisuudesta. Siihen kuuluu kolme asiaa, jotka liittyvät läheisesti toisiinsa: Laki, kansa ja maa. Viiden Mooseksen kirjan laki on annettu Israelin kansaa varten. Israelin kansan elämä on sidottu tähän lakiin. Lain mukainen elämä on mielekästä siinä maassa, johon liittyvät lakiin sisältyvät lupaukset.

Rabbi Kookin lausuma vaikuttaa sisältävän syvää mystiikkaa, mutta tuo esiin käytännöllisen totuuden. Jos me suomalaiset yrittäisimme noudattaa Lakia varsinkin sillä tavoin, kuin tiukat Lain vartijat sen nykyisin selittävät, joutuisimme Lapissa ylivoimaisen vaikeisiin tilanteisiin. Heprean kielikoulussa Jerusalemissa me oppilaat pidimme pieniä esityksiä itse valitsemistamme aiheista. Olin viettänyt edellisen kesän Pelkosenniemellä ja kerroin pohjoisen yöttömästä yöstä ja talven kaamoksesta. Oppilaat ja opettaja kuuntelivat tyrmistyneinä. ”Sehän on mahdotonta”, he huudahtivat, ”eihän siellä sapatti lopu milloinkaan.” Sapatin viettoon liittyy rajoituksia, jotka estävät tulen tekemisen, matkustamisen, kirjoittamisen ja monet muut jokapäiväiset toiminnot. Rajoitukset päättyvät lauantaina vasta silloin, kun aurinko on laskenut ja taivaalla näkyy kolme tähteä. Lepopäiväksi tarkoitettusta sapatista tulee painajainen, jos Lakia noudatetaan toisenlaisissa oloissa kuin Israelin heimojen vanhassa kotimaassa.

Määräyksiä, käskyjä ja säädöksiä

Lakitekstiä pidetään yleensä hyvin kuivana, ja Viiden Mooseksen kirjan lukeminen voi tuntua hyvin puuduttavalta. Silloin kannattaa pitää mielessä, että juuri tämä Laki liittyy Jeesuksen elämään. Hän ei ainoastaan lukenut sitä vaan myös eli sen mukaan. Juuri tästä Laista sanoo Paavali, että meidän, jotka emme ole alkuperäistä Raamatun kansaa vaan olemme päässeet armosta mukaan Jumalan kansan yhteyteen, ei tarvitse orjailia sitä. Ymmärrämme Jeesuksen ja hänen ympäristönsä elämää, kun tunnemme sen Lain, joka oli heille pyhempää kuin mikään muu kirjoitus. Vielä nykyään juutalaisessa seurakunnassa tämä sama Laki on säilyttänyt asemansa, vaikka sen tarkka noudattaminen ei ole mahdollista.

Me olemme tottuneet siihen, että laki on kaikille sama ja sitoo kaikkia samalla tavalla. Kukaan ei meillä välty laissa määrätystä rangaistuksesta sillä perusteella, että hän ei tunne lakia. Juutalaisessa yhteiskunnassa Laki luetaan ääneen alusta loppuun joka vuosi, ja jokainen poika aikuistumisen kynnyksellä lupaa noudattaa elämässään Lakia. Joka rikkoo tahallaan Lakia, erotetaan kansasta. Se voi tarkoittaa kuolemantuomiota silloin, kun eletään keskellä vihollisia. Suomen laki ei erota kansalaisuudesta rikollisia tai epäisänmaallisia kansalaisia. Samantapaista periaatetta voidaan kyllä noudattaa vapaaehtoisessa toiminnassa. Urheilussa pelin sääntöjä tahallaan rikkova pelaaja poistetaan kentältä, ja partiolaisena opin, että partiolakia rikkovaa poikaa uhkaa partiosta erottaminen. Vanhan testamentin Laki on mielekäs omassa ympäristössään, mutta se ei sovi kaikkien ihmisten pysyväksi elämän säätelijäksi ja sääntelijäksi

Suomalaisessa hallinnossa on määritelty tarkoin, mitä ovat lait ja asetukset. Lait laatii eduskunta mutta asetuksia antavat hallitus, presidentti ja ministeriöt eduskunnan säätämien lakien perusteella. Kun Vanhassa testamentissa puhutaan Laista, tilanne on vivahteikkaampi.

Viidennessä Mooseksen kirjassa luvataan, että kansa saa elää, jos se pitää Jumalan lain (5. Moos. 30:16). Kun kirjassa selitetään tarkemmin, mitä Laki sisältää, siinä käytetään useita sanoja, joilla on kullakin omat sävynsä ja joiden tarkka kääntäminen muille kielille on ongelmallista. Tämä ilmenee selvästi, jos verrataan toisiinsa vuoden 1938 ja vuoden 1992 suomalaista raamatunkäännöstä. Samassa kohdassa käytetään suomessa eri käännöksissä eri sanoja. Esimerkiksi eräässä jakeessa (5. Moos. 6:20) on vuoden 1938 suomalaisessa Raamatussa käännetty: ”Todistukset, säädökset ja oikeudet”, mutta uudemmassa vuoden 1992 Raamatussa on samat sanat käännetty: ”Määräykset, käskyt ja säädökset”. Uudemmassa suomennoksessa annetaan samalle heprean sanalle erilaisia vastineita eri yhteyksissä.

Englantilaiset ovat ratkaisseet ongelman kahdella aivan erilaisella tavalla. Good News Bible (vuoden 1992 laitos) niputtaa kolme heprean sanaa yhteen sanomalla tällaisessa kohdassa yksikertaisesti yhdellä sanalla *laws* eli "lait". Sen sijaan perinteisempään tapaan kääntänyt ja laajan suosion saanut New International Version (NIV) antaa yleensä kyseisille heprean sanoille eri jakeissa samat, eri yhteyksissä toistuvat englanninkieliset vastineet: *Commands, decrees, laws* eli suomeksi lähinnä: "Käskyt, säädökset, lait". Raamatun suomentajat ovat tulleet tässä kohdassa lähelle jälkimmäistä tapaa, mutta eivät ole yhtä tarkoin käyttäneet eri yhteyksissä juuri samaa vastinetta suomen kielessä.

Kun pidetään mielessä, miltä elämänaloilta heprean sanat ovat lain piiriin tulleet, tulee havainnollisesti esiin jotakin Vanhan testamentin aikaisesta oikeuskäsityksestä.

משפט *mispat* NIV yleensä *laws* Vastaava sana liittyy hepreassa erityisesti tuomarin toimintaan tuomioistuimessa. Samasta juuresta on hepreassa ammattinimitys "tuomari"

הוק *hoq* NIV yleensä: *decree* Heprean sana on samaa juurta kuin "kovertaa (kallioon)" tai "kaivertaa (savitauluun)", ja "määrätä". Sitä käytetään usein, kun on puhe määrätyistä annoksesta, rajasta, ajasta tai yleensä Jumalan määräyksestä.

עד/עדית *ed / edut* NIV yleensä: *testimony* Psalmeissa tätä sanaa käytetään, kun on puhe Jumalan pyhästä tahdosta. Sana on ilmeisesti samaa juurta kuin "todistus", "juhlallisesti annettu ja vastaan otettu määräys", "vakuutus". Vuoden 1992 suomennoksessa tämän sanan vastineena on yleensä "liitto". Tämä korostaa, että Jumala ei pelkästään käskytä kansaansa vaan on solminut liiton, jossa kummallakin osapuolella on velvollisuutensa ja oikeutensa.

מצוה *mizva* NIV yleensä: *commands* Sananlaskuissa tätä sanaa käytetään, kun isä puhuu pojalleen tai opettaja oppilaalleen, samoin puhuttaessa Jumalan maailmanhallinnasta luomakunnassaan. Kaikissa näissä tapauksissa edellytetään tottelemista. Tätä sanaa käytetään myös, kun Mooses toimii Jumalaa totellen. Juutalaiset käyttävät tätä sanaa, kun he laskevat yhteen Lain 248 käskyä ja 365 kieltoa ja saavat summaksi 613 *mizvaa*.

Kaksi tärkeätä sanaa puuttuu tästä luettelosta.

תורה *tora* NIV yleensä: *law* Sana esiintyy yleensä yksikössä ja tarkoittaa kokonaisuutta: "Mooseksen laki" tai "Jumalan laki". Tämä sana "Toora" on sukua sanalle, joka tarkoittaa alkuaan (sormella) osoittamista ja siitä edelleen opastamista ja opettamista.

דבר *dabar* NIV yleensä: *the Ten Commandments* Kun on puhetta kivitaluilla kirjoitetuista ja liitonarkkuun sijoitetuista kymmenestä käskystä, hepreassa puhutaan yksinkertaisesti – tai majesteetillisesti – "kymmenestä sanasta", suomennoksessa kymmenen sanaa tai kymmenen käskysanaa.

Vanhan testamentin puheeseen laista sisältyy monenlaisia sävyjä. Siinä on ajatusta oikeusistuimesta, pysyvyydestä, pyhästä sitoutumisesta ja tottelemisesta. Esimerkit oman aikamme juutalaisten piiristä täydentävät tätä kuvaa.

Opiskellessani Jerusalemissa arvostettu kielikoulun rehtori, jonka tehtävänä oli opettaa Jerusalemissa hepreaa maahanmuuttajille tai siellä opiskeleville, selitti meille omaa näkemystään kymmenestä käskystä. Hän sanoi että vain yksi kymmenestä on selvästi käskymuoto eli imperatiivi. Se on: "Muista pyhittää

sapatti!” Kaikki muut yhdeksän ovat tarkkaan ottaen futuureja eli puhuvat tulevaisuudesta. Ne kuvaavat, miten eletään tulevassa maailmassa eli Jumalan valtakunnassa. Siellä ei varasteta, ei tapeta, ei himoita ja niin edelleen. Samaa tulevaisuuteen viittaa ilmaisua käytetään suomenkielessäkin. Erityisen ponteva kielto kuuluu: ”Et ota!” Meidän kannattaa toivoa ja tavoitella sellaista elämää ja yhteiskuntaa, jossa käskyjen periaatteet ohjaavat jokaisen elämää.

Helsingin juutalaisen seurakunnan asiamies eli toimistonhoitaja (ombudsman) Josef Bassin selitti minulle omaa näkemystään Laista. Hän sanoi, että Laki osoittaa Jumalan hyvyyttä ja rakkautta. Jumala itse kääntyy ihmisten puoleen ja puhuu siinä heille. Hän osoittaa, kuinka hän välittää ihmisistä, kun hän ohjaa näitä elämän tielle.

Juutalainen näkemys Laista on siis myönteisempi kuin luterilainen käsitys laista. Kristinopissamme korostetaan lain vaatimuksia ja sanotaan, että laki käskee meitä rakastamaan Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistämme niin kuin itseämme. Tällaisten vaatimusten edessä Luther tunsikin itsensä kelvottomaksi ja koki lain turmiovallaksi, joka syytti häntä kuin sielunvihollinen. Vapauttaessaan ihmisiä lain taakoista Luther toimi rohkeana sielunhoitajana ja yksinkertaisti asioita saadakseen sanomansa perille.

Kun puhutaan juutalaisen käytännön mukaan Laista ja sen käskyistä, näkökulma on toinen kuin Lutherilla. ”Toora” eli Laki tarkoittaa viiden Mooseksen kirjan kokonaisuutta, ja siihen sisältyy paljon muutakin kuin vain kovia määräyksiä ihmiselle. Siihen kuuluu runsaasti kertovaa aineistoa, joka kuvaa yhteisön syntyä ja vaihteita menneisyydessä, siis sellaista tietoa, joka lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Myöhemmin Vanhassa testamentissa viitataan jatkuvasti siihen, miten Jumala on menneisyydessä pelastanut luvattua maata kohti pyrkivän kansansa, ja kehoitetaan kansaa elämään niin, että tämä varjelus jatkuu. Tässä kohden suomalainen vuonna 1948 hyväksytty Kristinoppi tulee samoille linjoille, kun se varoittaa, että ihminen tuottaa vahingon elämälleen rikkomalla Jumalan lakia mutta saa siunauksen lakia noudattamalla.

Sivullista voi hirvittää se, että ihmisen pitäisi ottaa elämässään huomioon kaikki 613 *mizvaa* eli käskyä ja kieltoa, jotka juutalaiset löytävät Laista eli viidestä Mooseksen kirjasta. Määrä ei kuitenkaan lopulta ole päätä huimaava. Kun kävin Sambiassa asioimassa poliisiasemalla, näin seinällä listan, jossa oli lueteltu toista sataa liikenne rikkomusta ja niistä koituvat rangaistukset. Liikenne rikkomuksethan muodostavat sentään vain pienen osan maallisen lain mukaan rangaistavista teoistamme. Fariseukset johtivat kaikkien elämäntapojen käskyt 613 perusmääräyksestä. Toisaalta kaikki Vanhan testamentin käskyt Jeesus tiivistää lyhyesti: ”Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi!” tai ”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.” Tässä tiivistämisessä Jeesus toimii samaan tapaan kuin juutalaiset opettajat, jotka pyrkivät yhdistämään monen sadan käskyn joukon muutamaksi peruskäskyksi.

Käskyjen eli *mizvojen* myönteinen piirre tuli ilmi keskustelussa Josef Bassinin kanssa, kun kysyin häneltä, mitä hän ajatteli kristittyjen lähetystyöstä. Hän vastasi: ”Totta kai te teette lähetystyötä. Teillähän on *mizva* siihen.” Emmehän me kristityt yleensä ajattele lähetyskäskyä tai kastekäskyä raskaana taakkana vaan tärkeänä Jumalan antamana tehtävänä, johon olemme saaneet kutsun. Tämän mukaisesti voimme ajatella yhtä myönteisesti muutakin Jumalan puhetta meille.

Suuret juhlapäivät

Vuotuiset pyhiinvaellusjuhlat pääsiäinen, viikkojuhla, jota kirkossa kutsutaan helluntaiksi, ja lehtimajanjuhla kytkivät paimentolaisten erämaavaelluksen tapahtumia maanviljelijäin kalenteriin. Pääsiäinen yhdisti toisiinsa ohranleikkuun alun ja lähdön Egyptistä. Seitsemän viikkoa myöhemmin vietetty viikkojuhla sijoittui vehnänkorjuun alkuun. Siihen on liitetty myöhemmin juhlimisen aiheeksi Lain saaminen Siinailta. Lehtimajanjuhlassa vietettiin syksyllä hedelmä- ja oliivisadon korjuun juhlaa ja muisteltiin vaellusta autiomaassa. Kun Laissa käsketään kaikkien asevelvollisuusikäisten miesten saapua näille kolmille juhlille, se on voinut antaa samalla tilaisuuden katsastaa joukkoja. Tosin Toisessa kuninkaiden kirjassa sanotaan, että vasta kuningas Josian uskonpuhdistuksen jälkeen pääsiäistä alettiin viettää silloin löydetyn lakikäärön mukaisesti Jerusalemissa. Tällöin assyrialaiset olivat jo kukistaneet Israelin eli Pohjoisen valtakunnan. Pääsiäistä oli ilmeisesti pidetty siihen asti suvun juhlanä, oli kokoonnuttu Jerusalemiä vanhempaan kansalliseen keskukseseen tai perinne oli muuten katkennut.

Pääsiäistä koskevat Lain määräykset sanovat, että sitä tulee viettää keväällä ensimmäisen kuukauden puolivälissä. Koska kuukaudet aloitetaan uuden kuun ilmestyessä näkyviin, pääsiäisjuhlan aikana kirkas täysikuu valaisi tienoon ja juhlisti pitkälle yöhön venyvää pääsiäisen viettoa. Luonto kukoisti vehreimmillään sateisen ja viileän talvikauden jälkeen.

Pääsiäistä käsketään viettää ensimmäisessä kuussa eli Nisan-kuussa, ja muiden suurten juhlien ajankohta lasketaan pääsiäisen mukaan. Kuitenkin varsinainen uuden vuoden juhla tulee juutalaisen kalenterin mukaan kuusi kuunkiertoa myöhemmin, sillä Nisan-kuun alusta laskien seitsemännen uudenkuun aikana vietettävä juhlapäivä on juutalaisen kalenterin uudenvuoden päivä. Syyskuussa 2000 on siten alkanut vuosi 5761 laskettuna maailman luomisesta Ensimmäisen Mooseksen kirjan antamien tietojen perusteella. Jeesuksen aikaan juutalaiset eivät vielä ilmoittaneet vuosien järjestysnumeroita. Emmehän mekään numeroi kirkkovuosia.

Uudenvuoden päivää seuraa seitsemännen kuun kymmenentenä suuri sovituspäivä. Silloin tulee paastota, ja työnteko on aivan ehdottomasti kielletty. Nykyaikana synagogat ovat silloin avoinna aamusta iltaan jatkuvaa yhteistä rukousta varten.

Jo ennen Jeesuksen aikaa oli vakiintunut kaksi merkittävää vuotuista juhlaa, joita ei ole vielä Laissa mainittu. Ne ovat purim, jonka viettämisen aiheesta kerrotaan Esterin kirjassa, ja hanukka, johon johtaneista tapahtumista kerrotaan apokryfisissa Makkabealaiskirjoissa. Juhlia esitellään myös Juhlakääröjen yhteydessä.

KOLMAS ETAPPI Tuiran kirkossa 20.9.2018

Mooseksen testamentti 5. Moos. Lain kertaus

Herra on kansansa voima, voideltunsa apu ja turva. Ps.28:8.